

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lakialoite laiksi sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Lakialoite laiksi sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta (LA 85/2018 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Valtiokonttori
- Sotainvalidien Veljesliitto ry

LAKIALOITE

Lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi sotilasvammalain 6 §:ää. Aloitteen mukaan sotilasvammalakia muutettaisiin siten, että vuosien 1939—1945 sotien johdosta vahingoittuneille tai sairastuneille, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia, voidaan korvata laitoksessa annettu huolto tai osa-aikainen huolto myös silloin, kun sen tarve johtuu muusta kuin korvatusta vammasta tai sairaudesta. Sotilasvammalain 6 §:n 5 momentissa tarkoitettulla työkyvyttömyysasteella tarkoitetaan lääketieteellisesti arvioitavaa haitta-astetta eli invalideettiprosenttia. Nykyisin kyseinen haitta-asteraja on vähintään 20 prosenttia. Voimassa oleva säännös tarkoittaa siten sitä, että sotainvalidilla, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia, on mahdollisuus päästä Valtiokonttorin kustantamaan laitoksessa annettuun huoltoon, jos hän ei terveydentilan heikentymisen vuoksi selviydy kotona. Aloitteella laajennettaisiin Valtiokonttorin kustantamaan laitoksessa annettuun huoltoon oikeutettujen sotainvalidien joukkoa.

Muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian lain vahvistamisen jälkeen.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lakialoitteen tarkoittamaa muutosta tärkeänä ja perusteltuna.

Valiokunnan mietintö StVM 26/2018 vp

Valiokunta toteaa, että sotilasvammalaki tai sen haitta-asterajat eivät yksin määrittele sotainvalidien tarpeenmukaisen palvelun saatavuutta. Perustuslaki ja sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö edellyttävät, että tarpeen mukaiset ja riittävät palvelut ovat koko väestön saatavilla. Muun muassa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annettu laki (980/2012) sekä sen toimeenpanoa tukeva laatusuositus edellyttävät tarpeenmukaisten ja riittävien palvelujen saatavuutta koko vanhusväestölle.

Ehdotettu muutos kuitenkin mahdollistaa, että myös 10 ja 15 prosentin haitta-asteen omaavat sotainvalidit voivat saada jaksottaista tai pitkäaikaista hoitoa sotainvalidien sairaus- ja veljeskodeissa sekä muissa Valtiokonttorin hyväksymissä hoitolaitoksissa. Koska Valtiokonttori korvaa kunnille ja kuntayhtymille aloitteessa tarkoitettua laitoksessa annetun huollon kustannukset, eivät kunnat tai kuntayhtymät myöskään saa sotilasvammalain 6 a §:n 1 momentin mukaan periä korvattavasta palvelusta, kuntouttamisesta tai laitoshuollosta maksua tai korvausta vahingoittuneelta tai sairastuneelta. Näin ollen ehdotettu muutos tarkoittaa myös kyseessä olevan alemman haitta-asteen omaaville sotainvalideille sitä, että he saavat lain tarkoittaman laitoksessa annetun huollon yksilöllisen tarpeen mukaisesti siten, ettei palvelujen maksullisuus muodosta estettä palvelujen saamiselle. Edellä mainituin perustein sosiaali- ja terveysvaliokunta kannattaa ehdotettua muutosta. Laitoksessa annetun huollon korvaamisen laajentaminen aloitteen mukaisesti merkitsee olennaista etua asianomaisille sotainvalideille, joiden keski-ikä on jo lähes 95 vuotta, ja helpottaa siten heidän asemaansa.

Sotainvalideja oli vuoden 2018 alussa noin 1 500. Valtiokonttorilta korvauksia saavia sotainvalideja on tällä hetkellä noin 1 100, ja heidän määränsä vähentyy noin 25—65 henkeä kuukaudessa. Vuoden 2018 marraskuussa 10 prosentin haitta-asteen omaavia sotainvalideja on ollut noin 260 ja 15 prosentin haitta-asteen omaavia noin 200. Yhteensä muutos voisi koskea noin 440 sotainvalidia, kun arvio suhteutetaan loppuvuoden sotainvalidien määrään. Heistä kaikki eivät kuitenkaan siirry laitoshoitoon.

Jos laitoksessa annetun huollon piirissä olisi haitta-asterajan laskemisen jälkeen saman verran tähän palveluun oikeutetuista kuin nykyisinkin eli 29 prosenttia, olisi lisäkustannus nykyiseen verrattuna arviolta 10,4—12,3 miljoonaa euroa riippuen siitä, kuinka moni laitokseen siirtyvistä on käyttänyt kunnallisia avopalveluja. Lisäkustannus alenisi vuosittain siten, että vuonna 2020 arvioidaan lisäkustannuksen olevan 7,3 miljoonaa euroa, vuonna 2021 se olisi 5,2 miljoonaa euroa, vuonna 2022 puolestaan 3,7 miljoonaa euroa ja vuonna 2023 lisäkustannus vähenisi 2,6 miljoonaa euroon olettaen, että kaikki ovat käyttäneet kunnallisia avopalveluja. Jos kunnallisten avopalvelujen säästöä ei oteta huomioon, arvioidaan lisäkustannusten olevan 12,3 miljoonaa euroa (v. 2019), 8,5 miljoonaa euroa (v. 2020), 6,2 miljoonaa euroa (v. 2021), 4,4 miljoonaa euroa (v. 2022) sekä 3,1 miljoonaa euroa (v. 2023). Lopulliseen toteutumaan vaikuttavat useat seikat, kuten sotainvalidien jakautuminen eri toimintakykyluokkiin terveydentilan mukaan, laitoshoidon käytön osuus sekä sotainvalidien määrän vähentyminen.

Sotainvalidien laitoksessa annetun huollon kustannukset ovat toistuvasti jääneet alle talousarviossa varatun määrärahan. Valtiontalouden kehyksissä määrärahan tasoa ei kuitenkaan ole laskettu. Lisäksi vuonna 2018 sotainvalidien määrän vähentyminen on ollut suurempi kuin on etukäteen arvioitu. Ehdotettuun lakimuutokseen tarvittava lisäkustannus voitaisiin siten valiokunnan saaman selvityksen mukaan kustantaa valtion talousarviossa sotainvalidien laitoksessa ane-

Valiokunnan mietintö StVM 26/2018 vp

tun huollon kustannuksiin varatusta määrärahasta ilman, että sitä tarvitsee lisätä tai valtiontalouden kehyksiin varata tästä muutoksesta johtuen lisärahoitusta.

Ehdotettu haitta-asterajan muuttaminen ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan edellytä tietojärjestelmämuutoksia Valtiokonttorissa. Haitta-asterajan laskeminen aiheuttaisi jonkin verran lisää työtä hakemusten ja käsiteltävien laskujen lisääntymisen myötä, mutta toisaalta asiakkaiden hakemukset Valtiokonttorille haitta-asteen nostamisesta vähenisivät. Kun otetaan huomioon lisäksi sotainvalidien määrän väheneminen, ei esitys edellytä myöskään merkittävää lisäresurssitarvetta Valtiokonttoriin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sotainvalidien sairas- ja veljeskodeissa on lisäksi riittävästi vaikeavammaisilta vapautuneita hoitopaikkoja uudistuksen käytännön toteutukseen.

Edellä todetuista syistä johtuen lakialoitteen mukainen ehdotus voidaan käytännössä toteuttaa pikaisella aikataululla. Siksi ehdotettu lakimuutos tulee valiokunnan näkemyksen mukaan saattaa voimaan 1.1.2019 tai mahdollisimman pian lain vahvistamisen jälkeen.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 §. Lakialoitteessa ehdotetaan pykälää muutettavan siten, että siihen lisättäisiin maininta siitä, että myös vuosien 1939—1945 sotien johdosta vahingoittuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia, voidaan korvata laitoksessa annettu huolto tai osa-aikainen huolto myös, kun sen tarve johtuu muustakin kuin korvatusta vammasta tai sairaudesta. Valiokunta ehdottaa, että selvyiden vuoksi pykälää täsmennetään siten, että siinä mainitaan vahingoittuneiden lisäksi myös vuosien 1939—1945 sotien johdosta sairastuneet. Lakialoitteen perustelutekstissä sairastuneet mainitaan, mutta pykälätekstissä nimenomaista mainintaa ei ole. Myös voimassaolevassa pykälässä mainitaan laitoshoitoon oikeutettuina vahingoittuneiden lisäksi myös sairastuneet.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna lakialoitteeseen LA 85/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Laki

sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasvammalain (404/1948) 6 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 901/2012, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 26/2018 vp

6 §

Sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, korvataan sairaanhoitona myös määraaikainen lääkärintarkastus, työ- tai toimintakyvyn palauttamista tai säilyttämistä tarkoittava kuntouttaminen sekä laitoksessa annettu huolto tai osa-aikainen huolto. Vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia, ja vuosien 1939—1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia, voidaan korvata laitoksessa annettu huolto tai osa-aikainen huolto myös, kun sen tarve johtuu muustakin kuin korvatusta vammasta tai sairaudesta. Lisäksi voidaan kuntouttaminen, vaikka kuntouttamisen tarve ei johtuisikaan korvatusta vammasta tai sairaudesta, korvata vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 13.12.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Anne Louhelainen sin
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Päivi Salo